
Nekateri vidiki vrednotenja revije za predšolske otroke

Maja Hmelak, Jurka Lepičnik Vodopivec

Na tržišču imamo vedno večjo ponudbo revij za predšolske otroke. V njih so vsebine in na njih temelječe aktivnosti namenjene predvsem otrokom, zaradi česar jim Haramija (2003: 208), ko pravi, da »v branje leposlovne literature sodi tudi predstavitev otroških revij, primernih otrokovi starosti«, priznava enakovrednost z drugimi književnimi zvrstmi. V nadaljevanju avtorica dodaja, da »revije namreč prinašajo besedila iz poezije (pesmice, uganke), proze (pravljice, črtice) in dramatike (krajši samostojni prizori), s tem pa otrok spoznava različne književne zvrsti in vrste« (ibid.).

V prizadevanju za zagotavljanje kakovosti tiskanih medijev, namenjenih otrokom, smo se lotili vrednotenja revij, ki so na voljo na našem tržišču. Gre za naslednje revije: *Cicido*, *Zmajček*, *Pikapolonica*, *Trobentica*, *Medved Pu*, *Čukec*, *Dino*, *Bim Bam* in *Bučka*.

Razvojnopsihološke značilnosti predšolskega otroka

Haramija (2000) poudarja, da v predbralnem obdobju otrok še ni sposoben samostojnega branja in je tako predvsem poslušalec in ne bralec. Zatorej ob branju potrebuje posrednika. Po mnenju L. Marjanovič Umek in sodelavcev (2005) je dober napovedovalec kasnejšega govornega in spoznavnega razvoja otrok predvsem kakovostno učinkovanje posrednika (staršev, vzgojiteljev), ki se nanaša na spoznavne in govorne spodbude ter na njegovo občutljivost in odzivnost na pobude otrok.

Kot poudarja Kordigel (1991), otrok v predjezikovni fazi razvoja doživlja le formo, vsebina mu je nedostopna. V drugem letu se v otrokov osebni razvoj vključujejo prve knjige, ki mu najprej služijo kot leporelo. Ko otrok obvlada jezik, postanejo zanj zanimive slikanice. V tretji fazi, ko je otrok toliko zrel, da lahko svojo navzven usmerjeno aktivnost vsaj za nekaj časa ponotranji, mu odrasli preberejo k ilustraciji pripadajoče besedilo. Pri tem najzgodnejšem branju gre po mnenju avto-

rice za dialog med knjigo, otrokom in starši. »Kljub začetni egocentrični usmerjenosti mišljenja pa otrok okrog 3. leta obvlada jezik že do te mere, da si je sposoben ob pripovedovanju predstavljati osebe, njihova dejanja in dogajalni prostor, ki niso v zvezi z njegovimi konkretnimi življenjskimi problemi.« (Kordigel, 1991: 9.)

»Danes vemo, da duševnega in čustvenega razvoja predšolskega otroka in tudi že dojenčka ne smemo podcenjevati. Vemo tudi, da leže glavna gibala za otrokov duševni razvoj v otrokovem socialnem okolju, predvsem v socialnih stikih otroka z njegovimi starši.« (Bergant, 1983: 7.) S tem otrok stke čustveno vez s posrednikom, revija, polna čustvenih doživetij, pa otrokom kaže način reagiranja in odzivanja na različne življenjske situacije. »Moralna pravila ali, kot jih ponavadi imenujemo, *moralni čut*, *moralna občutljivost* niso prirojene.« (Štante, 2003: 103.) Kordigel in Jamnik (1999: 55) se strinjata s tem, da naj »književnost /.../ s pozitivnimi zgledi služi otrokovemu osebnostnemu razvoju, predvsem tistemu njegovemu delu, ki se mu v razvojni psihologiji reče *moralni razvoj*. /.../ Ko govorimo o moralnem razvoju v zvezi z otrokovim branjem književnosti, mislimo na njegova spoznanja o tem, kaj je prav in kaj ni, na otrokovo spoznavanje tistih etičnih načel, ki urejajo medsebojno bivanje ljudi na našem planetu.«

V predšolskem obdobju se otroci učijo predvsem izražati izkušnje, čustva, misli in razumeti sporočilo drugih. Zlasti od tretjega leta dalje pa je pomemben tudi razvoj predpisalnih in predbralnih sposobnosti. Otroci se ob poslušanju učijo vsakdanjih pogovorov in pripovedovanja literarnih besedil, s pripovedovanjem, opisovanjem, ob izmišljanju zgodbic in pesmic ... Ob tem pa je pomembno zblíževanje otroka s pisnim prenosnikom (Kurikulum za vrtce, 1999), z otroško revijo. Kot ugotavlja Veler (2002), se je v devetdesetih letih zaradi novih razmer pojavilo več revij za otroke in dodaja, da je boj za tržni delež na tem donosnem tržišču postal neizpros. Ob vse večjem številu revij, ki se držijo recepta malo literature, malo didaktike in malo enigmatike, so potrošniki, ki bi radi svojemu otroku dali poučno in zabavno branje hkrati, izgubljeni, odločitev za nakup pa je v večini primerov odvisna od cene in trenutne všečnosti, ocenjuje avtor.

Vsebina revij

V prispevku se naslanjamo na delitev, ki jo podaja S. Remškar (2003 b), ko pravi, da je v revijah potrebno nameniti pozornost dvema velikima področjema: leposlovju oziroma leposlovnim besedilom in poučnim besedilom. Slednja zajemajo sestavke z različnih področij znanosti in strok, stalne rubrike, enigmatiko, didaktične naloge ..., torej besedila različnih funkcijskih zvrsti, od poljudnoznanstvenih do praktičnosporazumevalnih. Poljudna besedila približujejo otroku ves »pisani svet« narave in družbe, tehnike in športa, učijo pa ga tudi gledanja vase ter socialne občutljivosti. Napisana so jasno, jedrnato, natančno

in živo, dopolnjena z estetsko ilustracijo in fotografijo. Praktičnosporazumevalna besedila pa so največkrat navodila za reševanje didaktičnih nalog in ugank, z razumevanjem le-teh pa se otrok navaja na kasnejše samostojno delo z učbenikom ali delovnim zvezkom. Leposlovje se, kot nadaljuje Haramija (2003), deli na besedila iz poezije (pesmice), proze (pravljice, črtice) in dramatike (krajši samostojni prizori). S. Remškar (2003 b) pa dodaja, da ne smemo pozabiti niti na žanre, ki so na nek način mejni in se bolj ali manj nagibajo k poučnosti. To so: uganke, rimarije, dopolnjevanke, slikopisi, stripi in zgodbe v slikah. Vse te leposlovne in tudi ne čisto leposlovne vrste spodbujajo k branju in pripovedovanju, ne plašijo s količino besedila in so zato za otroka vabljive.

Velikost in oblika pisave (črke)

Otroci zelo radi ustvarjajo in pisalo, ki pušča za sabo sled, je primerno za izživiljanje otrokove ustvarjalne energije. S tem razvijajo tako svoje motorične spretnosti kot miselne zmožnosti. Jeitner-Hartmann (1992) v ta namen priporoča, da damo otroku svinčnik v roke, kakor hitro ga lahko drži. Nekje do tretjega leta starosti bo največkrat najprej testiral vzdržljivost svinčnika in papirja; svinčnik bo držal trdno, s celo pestjo, ga pritisnil na papir in potegnul ter ob tem ugotavljal, da pušča za sabo sled.

Po Schellandrovem mnenju (1992) glede zaporedja in oblik črk (tiskane, pisane, male, velike) ni nobenih obvezujočih predpisov. Izkušnje pri delu s predšolskimi otroci pa kažejo, da se koordinacija oči in rok, ki je pomembna za razvijanje psihomotoričnih spretnosti, šele razvija. Vse to je potrebno upoštevati tudi pri revijah za otroke. Ob tem je zelo pomembno, da so črke nekoliko večje in čistih oblik. Tako, kot je pomembna ustrežna velikost in oblika, moramo biti na velikost pozorni torej tudi tam, kjer od otrok zahtevamo, da kakšno črko ali znak napišejo oziroma narišejo sami. Njihova finomotorika še ni povsem razvita, zato za oblikovanje črk potrebujejo veliko prostora, ki ga morajo v reviji imeti na voljo.

Vizualna podoba revije

Otrok revijo najprej zazna vizualno in kot meni P. Leach (2004), so barve izjemno pomembne. »Pogovarjanje ob ilustraciji, pripovedovanje o njej, ustvarjanje lastnih zgodb ob sliki so pomembne dejavnosti, ki spremljajo ‚pravo‘ branje in odločilno vplivajo na otrokov odnos do knjig oz. v našem primeru do revij.« (Remškar, 2003 b: 98.)

Slike, risbe in fotografije torej otroku nikakor ne služijo le za gledanje, ampak s pomočjo njih „bere“ tako dolgo, dokler ne začne usvajati prvih črk, besed in stavkov. Zato je še toliko pomembneje, da so vsa besedila opremljena s kakovostnimi in ustreznimi likovnimi podobami. Kot razlaga S. Remškar (2003 b), daljše pripovedi bogato členimo z drobnimi ilustracijami, in sicer tako, da je mogoče pravljico v reviji uporabljati kot slikanico. Razlagalna poljudnoznan-

stvena besedila pa pogosto opremimo s fotografijo, saj le-ta izzove drugačne informacije kot ilustracija. Obe pa spodbujata otroka k spraševanju in pripovedovanju.

Preko ločevanja slik in fotografij, skladno s tem pa tudi leposlovnih in poučnih besedil, otroku kažemo ločnico med realnostjo in domišljijo oziroma izmišljeno zgodbo. Fotografije se namreč pojavljajo izključno pri poučnih besedilih, ki so odraz nekega resničnega dogodka, pojava ali stanja. Slike ali risbe pa otroku slikajo svet pravljič, zgodbic in tudi pesmic, kjer gre po večini za izmišljene prigode in osebe, ki pa so za otroka v predšolskem obdobju morda še celo bolj pomembne, saj mu omogočajo izživeti vso njegovo domišljijo.

Vrednotenje

Sagadin (1991) navaja Stufflebeama, ki pravi, »da evalvacija v splošnem pomeni pridobivanje informacij (po ustreznih kriterijih, z merjenji in statističnimi postopki) z namenom, da bi dobili racionalno podlago za presojo v odločitvenih situacijah« (ibid.: 34). Podobno ugotavlja tudi B. Marentič Požarnik (1999), ki v svojem razmišljanju o evalvaciji povzame ideje Alkina, ki evalvacijo opredeli kot sistematično zbiranje podatkov o nekem pojavu z namenom dati o njem vrednostno sodbo in ga na podlagi tega izboljšati. Tudi definicija, ki jo ponuja *Slovar slovenskega knjižnega jezika* (2007), je podobna, saj je vrednotenje opredeljeno kot določanje, ugotavljanje vrednosti, pomena in kakovosti nečesa. Tako opredeljeno vrednotenje nam je služilo kot izhodišče našega nadaljnjega razmišljanja o revijah za predšolske otroke.

Revije za otroke oziroma njihovo vsebino in obliko smo vrednotili s pomočjo predhodno zastavljenih kriterijev, ki smo jih določili na podlagi poznavanja razvojnih zakonitosti predšolskih otrok. Kriteriji so naslednji:

- vsebina; le-to smo zaradi obsežnosti in večje preglednosti razčlenili na posamezna podpoglavja. Pri členitvi vsebine smo se oprli na klasifikacijo, kot jo je za leposlovje opredelila D. Haramija (2003), k temu pa smo dodali še naslednje kriterije: spodbude in navodila za igre, poučna besedila, mejne žanre med leposlovnimi in poučnimi besedili, spodbude za zgodnje učenje tujega jezika, spodbude za učenje različnih spretnosti, spodbude za začetno glasbeno opismenjevanje ter spodbude za razvoj mišljenja;
- velikost in oblika pisave (črke);
- vizualna podoba revije.

Revije za predšolske otroke

Za predšolske otroke so v Sloveniji trenutno na voljo revije *Cicido*, *Zmajček*, *Pikapolonica*, *Trobentica*, *Medved Pu*, *Čukec*, *Dino*, *Bim Bam* in *Bučka*.

Cicido je, po oceni S. Remškar (2003 a), revija z dolgoletnimi izkušnjami in številnimi strokovno usposobljenimi pisci ter drugimi sodelavci. Namenjena je

otrokom od drugega do šestega leta starosti, izhaja enkrat mesečno, dostopna je tudi na internetu in ima prilogo za starše.

Pikapolonica je po mnenju urednikov opredeljena kot revija za radovedne, ustvarjalne in igrive otroke. Namenjena je mlajšim predšolskim otrokom, izhaja enkrat mesečno in je prav tako dostopna na internetu. Njena posebnost so posebne izdaje revije, ki se specializirajo na eno samo področje, npr. na križanke za najmlajše, domiselne igre, ustvarjanje podob iz papirja idr.

Dino je opredeljen kot ugankarska revija z zabavnimi in didaktičnimi vsebinami. Izhaja enkrat mesečno, beremo jo lahko tudi na internetu.

Čukec je revija, ki je opredeljena kot prvi slovenski ugankarski zabavnik. Namenjena je tako predšolskim kot šolskim (prva triada) otrokom; izhaja enkrat na mesec.

Bim Bam je revija, ki izhaja mesečno, namenjena pa je otrokom od 3. do 8. leta starosti.

Bučka je opredeljena kot poučna in zabavna revija, namenjena vzgojiteljem, učiteljem, staršem in otrokom, predvsem starejšim predšolskim otrokom (5, 6 let). Revija izhaja vsaka dva meseca, dostopna je tudi na internetu.

Zmajček je revija, katere slogan je *Z igro do znanja*. Ustvarjalci revije otroke tudi spodbujajo k objavi njihovih lastnih del (pesmic, risbic idr.) v sami reviji. Vsi objavljeni izdelki so tudi nagrajeni, kar je za otroke izjemno pozitivna zunanja motivacija. Revija izhaja enkrat mesečno.

Medvedek Pu je revija, ki se deklarira kot zabavnik za najmlajše. Izhaja vsak drugi mesec.

Trobotnica je, po oceni uredništva, revija za vedoželjne in igrive otroke. Namenjena je otrokom, starim od 4 do 9 let. Revija je dostopna na internetu, izhaja enkrat mesečno.

Cilj raziskave

Cilj raziskave je preučiti otroške revije z vidika vnaprej zastavljenih kriterijev, ki temeljijo na razvojnopsiholoških značilnostih (miselni razvoj, socialna kognicija, izražanje čustev, sporazumevalne spretnosti, govorno razumevanje in izražanje, bralno razumevanje) predšolskega otroka. Na podlagi teh izhodišč smo preverjali prisotnost naslednjih vidikov:

- vsebina posameznih revij,
- velikost in oblika pisave (črke) v njih ter
- vizualna podoba izbranih revij.

Teoretične hipoteze

Na podlagi opredeljenega cilja predpostavljamo, da:

- so v izbranih revijah prisotne vsebine, ki vplivajo na razvojnopsihološki vidik otrokovega razvoja;
- velikost in oblika pisave ustrezata razvojnopsihološkim značilnostim predšolskega otroka;
- vizualna podoba ustreza navedenim kriterijem.

Metodologija

Osnovne raziskovalne metode so deskripcija, komparacija, klasifikacija ter metoda analize in sinteze.

Za raziskavo oziroma za potrebe vrednotenja je bilo izbranih 9 revij, vsaka s tremi izdajami, skupaj torej 27 različnih periodik. Pri izbiri revij smo upoštevali, da le-te niso bile starejše od treh let. Analizo revij smo opravili v letu 2007.

Revije smo vrednotili po vnaprej pripravljenih kriterijih, pri sami razlagi pa smo se oprli še na ugotovitve številnih drugih avtorjev, ki se ukvarjajo s točno določenim področjem.

Rezultati in interpretacija

Vsebina revij

Pri analiziranih revijah bomo največ časa posvetili vsebini. Zaradi lažjega vrednotenja smo slednjo členili na manjše enote.

Leposlovna besedila

Poezija (pesmice), o kateri lahko govorimo pri otroških izštevankah, verzih, ki spremljajo otroško igro, zafrkljivih pesmih in preprostih zafrkljivkah. Značilnosti poezije za majhne otroke so predvsem: pomembnost zvoka, ritem, rima in ponavljanje (Kordigel in Jamnik 1999).

Spodbude za poezijo zasledimo v večini revij. Prevladujejo zafrkljivke, izštevankе in pesmice s preprosto vsebino ter obvezno rimo in ponavljanjem. Številnim pesmicam so dodana tudi navodila za izvajanje, pogosto so priloženi notni zapisi in slike glasbil.

Proza – »Pravljice, basni in druge zgodbe za otroke učinkovito vplivajo na mišljenje in vedenje otrok. Pravljične osebe (palčki, zmaji, živali ...) otroku podzavestno pomagajo, da rešuje realne, a grobe stiske, ki jih doživlja v vsakodnevni stresnih situacijah. /.../ Pravljična spodbuja čustveni, socialni in intelektualni razvoj otroka in pomembno sooblikuje otrokov domišljjski svet vse do njegovega realističnega obdobja.« (Šuc, 2000: 93.)

Tabela 1: Spodbude za poezijo in načini izvajanja le-te v otroških revijah.

	Spodbude za poezijo	Načini izvajanja poezije	Priložen slikovni in besedni material
<i>Cicido</i>	✓	✓	✓
<i>Pikapolonica</i>	✓		✓
<i>Čukec</i>	✓		
<i>Dino</i>	✓		
<i>Bim Bam</i>	✓	✓	✓
<i>Bučka</i>			
<i>Zmajček</i>	✓	✓	✓
<i>Trobentica</i>	✓		✓
<i>Medvedek Pu</i>	✓		✓

Tabela 2: Oblike proze v otroških revijah.

	Pravljice	Zgodbe	Črtice	Basni
<i>Cicido</i>		✓	✓	✓
<i>Pikapolonica</i>			✓	✓
<i>Čukec</i>				
<i>Dino</i>				
<i>Bim Bam</i>	✓	✓		
<i>Bučka</i>				
<i>Zmajček</i>		✓	✓	✓
<i>Trobentica</i>	✓*	✓	✓	
<i>Medvedek Pu</i>			✓	✓

* Nakazan je začetek pravljice (Moja Pokrajculja), ostalo pa spodbuda za branje celotne knjige.

Iz tabele je razvidno, da so prozna dela prisotna v večini revij. Najbolj skromno so zastopane pravljice, saj so le-te po svojem obsegu daljše, za kar pa v revijah običajno ni dovolj prostora. Poleg pravljic se pojavljajo zgodbe, črtice in basni.

Spodbude in navodila za igre

Spodbude za igre in navodila za njihovo izvajanje zasledimo v vseh revijah. Glede na to, da je s strani otroka spodbuda lahko že sama ilustracija, smo upoštevali tudi ta vidik.

Funkcijska igra je značilna za mlajše otroke. S pomočjo tovrstne igre »otroci zadovoljijo potrebo po aktiviranju svojega telesa, otrok posnema in ponavlja glasove ter postavlja osnovo za jezikovno artikulacijo« (Vidovič, 2003: 241). Za konstrukcijsko igro pa je značilna uporaba predmetov in materialov.

Tabela 3: Spodbude za funkcijske in konstrukcijske igre ter navodila za njihovo izvajanje v otroških revijah.

	Funkcijska igra		Konstrukcijska igra	
	Spodbude	Navodila	Spodbude	Navodila
<i>Cicido</i>	✓		✓	
<i>Pikapolonica</i>	✓		✓	✓
<i>Čukec</i>			✓	✓
<i>Dino</i>			✓	
<i>Bim Bam</i>	✓		✓	✓
<i>Bučka</i>	✓		✓	
<i>Zmajček</i>	✓		✓	✓
<i>Trobentica</i>	✓			
<i>Medvedek Pu</i>	✓		✓	

Pri večini revij smo ugotovili prisotnost slikovnih ali besednih spodbud, ki podpirajo in vzpodbujajo otroke k preizkušanju lastnih spretnosti in sposobnosti, medtem ko navodil za izvedbo posamezne funkcijske igre nismo zasledili. Ocenjujemo, da je prav to pozitivno, saj s tem, ko spodbudam ne pripišemo navodil za izvajanje konkretnih iger, otroku dopuščamo možnost izbire in prevzemanje odgovornosti za svoje odločitve. Na tak način postajajo otroci aktivni „bralci“ revij, hkrati pa jim možnost izbire omogoča razvijanje domišljije. Vse to vpliva na otrokovo samozavest in posledično na oblikovanje pozitivne samopodobe.

Pri konstrukcijskih igrah je v večini revij prisotna spodbuda v sliki ali besedi, v nekaterih revijah pa so dodana še navodila. V večini revij so spodbude v slikovni podobi, redkeje v pisani besedi.

Jeitner-Hartmann (1992) je prepričan, da *simbolna igra* otroku omogoča pridobivanje dobrih in slabih izkušenj v okolju, v katerem živi. Svoje obnašanje in vedenja drugih prenaša na vlogo v igri. Le-ta po mnenju L. Marjanovič Umek (2001) vključuje dve vrsti kognitivnih operacij, in sicer reverzibilnost (povratnost), ki pomeni otrokovo zavedanje, da se lahko kadarkoli vrne iz vloge v realnost, in decentracijo, kjer gre za otrokovo razumevanje, da je v igri še vedno on sam in hkrati oseba, katere vlogo igra.

Med igro lahko počne vse, kar smejo sicer samo odrasli, in ima občutek, da nekaj pomeni. Večinoma je dovolj, da damo otroku samo pobudo, torej je potrebna le majhna domislica in igra že steče. S slednjim se strinja tudi S. Remškar (2003 a: 96), ki dodaja, da »včasih samo s kratko uredniško opombo pod črto nakazemo, da je določena pravljica ali pripovedna pesem kot nalašč za gledališko početje, za igro, morda celo igro z glasbo«.

Tabela 4: Spodbude za simbolne igre in predlogi za njihovo izvajanje.

	Spodbude za simbolne igre	Predlogi za izvajanje simbolnih iger	Priloženo slikovno, besedno ali drugo gradivo
<i>Cicido</i>	✓		✓
<i>Pikapolonica</i>	✓		✓
<i>Čukec</i>	✓		
<i>Dino</i>	✓		
<i>Bim Bam</i>	✓	✓	✓
<i>Bučka</i>	✓		
<i>Zmajček</i>	✓	✓	✓
<i>Trobentica</i>	✓	✓	✓
<i>Medvedek Pu</i>	✓		

Spodbude za simbolne igre zasledimo pri vseh revijah. Predloge za izvajanje le-teh pa smo v besedni obliki zabeležili pri treh revijah. Iz tabele je razvidno, da posamezne revije ob spodbudah za simbolno igro prilagajo tudi ustrezno gradivo za izvajanje le-teh, s čimer otroku omogočijo takojšnjo uporabo.

Poučna besedila

Poučna besedila delimo na poljudna in praktično sporazumevalna. Slednja so največkrat navodila za reševanje didaktičnih nalog in ugank. Poljudna besedila pa približujejo otroku svet narave in družbe, tehnike in športa, preko njih se otroci učijo tudi gledanja vase ter socialne občutljivosti.

Tabela 5: Poučna besedila v otroških revijah.

	Poljudna besedila	Praktično sporazumevalna besedila
<i>Cicido</i>	✓	
<i>Pikapolonica</i>	✓	
<i>Čukec</i>	✓	
<i>Dino</i>	✓	
<i>Bim Bam</i>	✓	✓
<i>Bučka</i>	✓	
<i>Zmajček</i>	✓	✓
<i>Trobentica</i>	✓	✓
<i>Medvedek Pu</i>	✓	

Prav v vseh revijah se srečujemo s praktično sporazumevalnimi besedili, kar je pričakovano, če vemo, da med takšne vrste besedil umeščamo navodila za reševanje nalog, ugank ipd. Poljudnih besedil, ki otroku na sprejemljiv način približajo svet odraslih, razložijo jim recimo obnašanje živali, delovanje različnih

naprav, predstavijo šport ali zgolj razložijo spremembe v okolju, pa ni zaslediti povsod.

Besedilom, ki jih zasledimo v revijah, so brez izjeme priložene tudi fotografije, katere ustvarijo v otrokovi glavi resničnost pojava, dogodka, živali, človeka ipd., hkrati pa otroku povedo to, kar jim preko besedila posredujejo starši ali drugi bralci. Pri vseh poučnih besedilih namreč otrok potrebuje odraslega, ki mu besedilo prebere in mu hkrati posreduje morebitne svoje izkušnje ter po potrebi dodatno razlago.

Mejni žanri med leposlovnimi in poučnimi besedili

Številnih besedil ne moremo uvrstiti v točno določeno kategorijo, saj so preplet različnih žanrov, zato jim tudi pravimo, da so mejna. Večinoma združujejo tako leposlovna kot poučna besedila, seveda pa so prilagojena razvojni stopnji predšolskega otroka.

Tabela 6: Mejni besedilni žanri v otroških revijah.

	Uganke	Rimarije	Dopolnjevanke	Slikopisi	Stripi	Zgodbe v slikah
<i>Cicido</i>		✓		✓	✓	✓
<i>Pikapolonica</i>			✓	✓		
<i>Čukec</i>						
<i>Dino</i>						
<i>Bim Bam</i>		✓	✓	✓	✓	
<i>Bučka</i>				✓		
<i>Zmajček</i>	✓	✓	✓	✓		
<i>Trobentica</i>		✓		✓	✓	
<i>Medvedek Pu</i>						

V analiziranih revijah se pojavlja kar nekaj mejnih žanrov besedil. Zgodbe v slikah so primerne predvsem za najmlajše, ki še ne berejo, saj zaradi odsotnosti pisane besede ne predpostavljajo poznavanja branja in pisanja. Gradijo predvsem na otrokovi lastni domišljiji in ga spodbujajo k samostojnemu ustvarjanju oziroma pripovedovanju zgodbe. Ta mejni žanr besedila najdemo le v eni reviji, prav tako uganke. Rimarije se povezujejo z glasbo in ritmom, s čimer pri otrocih predpostavljajo tudi telesno izražanje (gibi, ples itd.). Medtem ko so dopolnjevanke pomembne za začetni razvoj pisanja, saj morajo manjkajočo besedo otroci napisati (in se je predhodno spomniti) sami, pa so za nekoliko mlajše primernejši slikopisi, kjer je manjkajoča beseda narisana, otrok jo mora le poimenovati, ne rabi pa se je predhodno sam spomniti. To, da se je besede potrebno predhodno spomniti, je povezano z višjim miselnim razvoj, predvsem pa temelji na predpostavki, da se je otrok z besedo že seznanil in jo je tudi usvojil. Pri slikopisu pa slednje ni nujno, saj je lahko (ni pa nujno) narisana slika otrokov prvi stik s to besede-

do. Prav tako se pri slikopisu, za razliko od dopolnjevanke, še ne predpostavlja, da otrok povsem razume pomen napisanega. Pri dopolnjevanke pa je to nujno, da sploh ugotovi, katero besedo mora vstaviti.

V nekaterih revijah zasledimo tudi stripe, ki so s pretežno slikovnim materialom in nekaj besedila ustrezni za predšolske otroke, ki se preizkušajo v samostojnem branju. Besedila ni preveč, zato ostanejo otroci bolj zbrani, slikovno gradivo pa jim je v pomoč v primeru, da besede ne morejo ali ne znajo izgovoriti. V tem primeru otrok sam doda kak stavek ali dva glede na svojo interpretacijo slike.

Spodbude za zgodnje učenje tujega jezika

V sodobnem času in prostoru je zaželeno, če ne že zahtevano, znanje vsaj enega tujega jezika. Mnogi odrasli imajo s tem velike težave, medtem ko otroci veliko hitreje in lažje usvojijo osnove tujega jezika. Ibuka (1992) ocenjuje, da je zelo težko sprejeti vzorce tujega jezika, ko se v možganih oblikuje vzorec materne jezika. Vendar pa so otrokovi možgani pred tretjim letom starosti še vedno v procesu „opremljanja“ in „gubanja“ za materni jezik in zato lahko tako hkrati sprejmejo tuji jezik. Schellander (1992) ob tem ugotavlja, da otroci brez večjih zapletov kmalu vzporedno uporabljajo glasove v slovenščini in v tujem jeziku. Namesto preobremenjenosti pri teh otrocih ugotovimo posebno miselno gibčnost in odprtost. Neredko nas otroci pri tem presenečajo s svojim načinom zaznavanja, dojemanja in samosvojo razlagalno iznajdljivostjo.

Tabela 7: Spodbude za zgodnje učenje tujega jezika v otroških revijah.

	Spodbude in naloge za zgodnje učenje tujega jezika	Kateri tuji jezik se pojavlja
<i>Cicido</i>	✓	angleščina
<i>Pikapolonica</i>		
<i>Čukec</i>		
<i>Dino</i>		
<i>Bim Bam</i>	✓	angleščina
<i>Bučka</i>		
<i>Zmajček</i>		
<i>Trobentica</i>	✓	angleščina
<i>Medvedek Pu</i>		

V analiziranih revijah za predšolske otroke se spodbude in naloge za učenje tujega jezika pojavljajo le v treh revijah, kjer poskušajo otrokom z veliko slikovnega gradiva približati osnove tujega jezika. Ob tem jim ponudijo še naloge, s pomočjo katerih lahko svoje znanje utrjujejo s ponavljanjem in samostojnim delom. Vse je pripravljeno na način, da lahko oz. morajo otroku pomagajo tudi starši, čeravno sami morda jezika ne znajo. Učijo se ga skupaj z otrokom.

V revijah se osredotočajo le na zgodnje učenje angleškega jezika, ki velja za svetovni jezik, medtem ko so za otroke ob mejah s sosednjimi državami aktualni tudi drugi tuji jeziki (hrvaščina, nemščina, madžarščina, italijanščina).

Spodbude za učenje različnih spretnosti

Spretnosti se mora otrok šele naučiti. Včasih dobi zanje ideje od vrstnikov, staršev, vedno pogosteje pa tudi iz revij. Predvsem pa je za majhnega otroka pomembno, kot pravi P. Leach (2004), da dela in ustvarja z lastnimi rokami.

Tabela 8: Spodbude za učenje različnih spretnosti v otroških revijah.

	Ročne spretnosti
<i>Cicido</i>	✓
<i>Pikapolonica</i>	✓
<i>Čukec</i>	
<i>Dino</i>	
<i>Bim Bam</i>	✓
<i>Bučka</i>	✓
<i>Zmajček</i>	✓
<i>Trobentica</i>	✓
<i>Medvedek Pu</i>	✓

V večini revij zasledimo spodbude za učenje različnih spretnosti. I. Vido- vič (2003) ocenjuje, da večina otrok namreč rada pomaga pri peki peciva, zavi- janju daril, izdelavi lutk iz kartona, oblikovanju okrasov iz gline idr. »Kuhinja je imenitna za urjenje funkcionalnega (uporabnega) branja. Otroku damo na- logo, ki jo mora samostojno opraviti po navodilih.« (Kramarič, 1992: 26.) Ob tem je pomembno, da so vsa navodila vedno kratka in jasna, da jih otrok razu- me brez dodatne razlage odraslega. Takšna navodila zasledimo tudi v analizira- nih revijah.

Spodbude za začetno glasbeno opismenjevanje

Glasba ima v vseh pogledih pomembno vlogo predvsem pri najmlajših, saj je kot del umetnosti pomembno področje otrokovega razvoja, s številnimi mo- žnostmi ustvarjanja namreč spodbuja mnoge otrokove sposobnosti (Bezenšek, 2003). Kot dodaja Denac (1997), s poslušanjem, izvajanjem in ustvarjanjem glas- benih vsebin ne vplivamo samo na glasbeni razvoj, temveč tudi na splošni estet- ski, moralni, telesni in intelektualni razvoj otrokove osebnosti. Bistvo estetske vzgoje je v tem, da se oblikujejo osnove glasbenega okusa in občutka za lepo v glasbi pri otroku. Moralna vzgoja se manifestira preko oblikovanja pravilnega odnosa do skupne lastnine, npr. glasbenih instrumentov, in razvijanja življenj- skega optimizma (vedrost, sproščenost idr.), vpliv glasbe na telesno vzgojo pa se odraža v pravilni drži telesa, koordinaciji, hitrosti in natančnosti gibanja. Nena-

zadnje je pomemben vpliv tudi na intelektualno plat, kjer gre za razvoj pozornosti, slušne občutljivosti, ustvarjalne domišljije in govora.

Tabela 9: Spodbude za začetno glasbeno opismenjevanje v otroških revijah.

	Petje otroških pesmic	Igranje na instrumente po notnih zapisih	Spoznavanje glasbil
<i>Cicido</i>	✓	✓	
<i>Pikapolonica</i>	✓		
<i>Čukec</i>			
<i>Dino</i>			✓
<i>Bim Bam</i>	✓	✓	✓
<i>Bučka</i>			
<i>Zmajček</i>	✓	✓	
<i>Trobentica</i>	✓	✓	
<i>Medvedek Pu</i>		✓	

V analiziranih revijah opazimo prisotnost pesmic z notnim zapisom, ki otrokom omogočajo vse hkrati – možnost petja, učenje igranja na instrument in s tem poslušanja pesmice. Ne samo, da otrok razvija svoj glasbeni oziroma pevski potencial, razvija tudi svoj jezik oziroma govorno izražanje, bogati si besedni zaklad, z igranjem na instrumente pa postaja tudi veliko bolj spreten s prsti. M. Voglar (1979) dodaja, da z glasbo oziroma glasbenimi dejavnostmi vplivamo predvsem na razvoj otrokovih dispozicij za glasbo, razvijamo mu glasbene zmožnosti. Pri otroku je želja po petju, igranju na instrumente in poslušanju glasbe prisotna skozi vso predšolsko obdobje, zato vse omenjene tri osnovne dejavnosti tudi skrbno gojimo.

Nekoliko manj je prisotno spoznavanje glasbil, vendar to ni ovira, saj si lahko otroci tudi sami izdelajo ropotuljice, brenkala in zvonečke ogrlice. Si pa s pomočjo glasbil odraslih, dodaja Jeitner-Hartmann (1992), kot so tolkala, ksilofon ali zvonovi, utirajo pot v glasbeni svet odraslih, kjer eksperimentirajo in raziskujejo nove zvoke in glasove.

Spodbude za razvoj mišljenja

Otrokov razvoj v predšolskem obdobju je hiter, vendar bo samo ob zadostnih ter kakovostno izbranih pristopih tudi ustrezen. To velja tudi za razvoj mišljenja in drugih miselnih operacij. Pri tem imamo na voljo številne naloge, s katerimi si lahko pomagamo, nas pa je zanimalo, ali se le-teh, predvsem pa katerih, poslužujejo tudi otroške revije.

V večini analiziranih revij se pojavlja veliko miselnih nalog (križanke, matematične naloge, naloge s področja grafomotorike). Matematične naloge so preproste, vezane na otrokove priljubljene teme, junake in dogodke, predvsem pa so številne tudi bogato opremljene s slikami. Med drugimi miselnimi igrami, ki se

pojavnajo, so rebusi, kjer otroci na podlagi slik ali/in črk ugotavljajo končno besedo. Pojavljajo se tudi dopolnjevanke in vstavljanke.

Tabela 10: Spodbude za razvoj mišljenja v otroških revijah.

	Križanke	Matematične naloge	Druge miselne naloge
<i>Cicido</i>		✓	✓
<i>Pikapolonica</i>	✓	✓	✓
<i>Čukec</i>	✓	✓	✓
<i>Dino</i>	✓	✓	✓
<i>Bim Bam</i>	✓	✓	✓
<i>Bučka</i>		✓	✓
<i>Zmajček</i>	✓	✓	✓
<i>Trobentica</i>	✓	✓	✓
<i>Medvedek Pu</i>		✓	✓

Velikost in oblika pisave (črke)

Tabela 11: Velikost in oblika pisave (črk) v otroških revijah.

	Velike tiskane črke	Velike črke in številke
<i>Cicido</i>	✓	✓
<i>Pikapolonica</i>	✓	✓
<i>Čukec</i>		
<i>Dino</i>	✓	
<i>Bim Bam</i>	✓	✓
<i>Bučka</i>	✓	✓
<i>Zmajček</i>	✓	✓
<i>Trobentica</i>		
<i>Medvedek Pu</i>	✓	

Koordinacija rok se pri predšolskih otrocih šele razvija in je zato velikokrat še nenatančna, tudi nerazpoznavna. Ob upoštevanju tega moramo ustrezno oblikovati črke, pri čemer naj bodo te predvsem velike tiskane in čim večje, tem mlajši je otrok. Velike tiskane črke so prve, ki se jih začnemo učiti, zato je zelo pomembno, da so prva otrokova besedila napisana predvsem z velikimi tiskanimi črkami, katere bo otrok najprej prepoznal po obliki, nato pa bo poskusil še kakšno prebrati, tudi napisati. Schellander (1992) je sicer mnenja, da glede zaporedja in oblike črk (tiskane, pisane, male, velike) ni nobenih obvezujočih predpisov, vendar večina res začenja z velikimi tiskanimi črkami ali pa vzporedno z njimi tudi z malimi tiskanimi. Hkratno pridobivanje velikih in malih tiskanih črk je sicer zelo koristno, vendar le za začetni pouk branja, manj pa je primerno za začetni pouk pisanja. Slednje namreč zahteva večjo grafomotorično spretnost.

Ugotavljamo, da je v večini otroških revij velikost črk ustrezna (v večini primerov gre za velike tiskane črke).

Vizualna podoba revij

Za nebralca ali razvijajočega se bralca je prvi stik z revijo ilustracija, zato je potrebno le-tej nameniti veliko pozornosti. Daljše pripovedi bogato členimo z drobnimi ilustracijami, tako da je mogoče pravljico v reviji uporabljati kot slikanico. Razlagalna poljudnoznanstvena besedila pa pogosto opremimo s fotografijo, saj le-ta posreduje drugačne informacije kot ilustracija. Obe pa spodbujata otroka k spraševanju in pripovedovanju (Remškar, 2003 b). S pomočjo ilustracij in fotografij otrok bere, saj črk še ne obvlada. Zato je še toliko pomembnejše, da so vsa besedila opremljena s kakovostnimi in ustreznimi likovnimi podobami. Ilustracija in fotografija sta tako za predšolskega otroka v funkciji „branja“, tudi spodbude.

Tabela 12: Vizualna podoba otroških revij.

	Ilustracije	Fotografije	Pobarvanke
<i>Cicido</i>	✓	✓	
<i>Pikapolonica</i>	✓	✓	
<i>Čukec</i>	✓	✓	✓
<i>Dino</i>	✓		✓
<i>Bim Bam</i>	✓	✓	✓
<i>Bučka</i>	✓	✓	
<i>Zmajček</i>	✓	✓	✓
<i>Trobentica</i>	✓	✓	✓
<i>Medvedek Pu</i>	✓	✓	✓

Izbrane revije ponujajo otrokom veliko slikovnega gradiva. Vse revije vključujejo ilustracije, večina pa tudi fotografije. Slednje zasledimo predvsem pri poučnih besedilih, kjer želijo otroku čim bolj približati realnost, kar dosežemo s fotografijo. Nenazadnje preko ločevanja ilustracij in fotografij, skladno s tem pa leposlovnih in poučnih besedil, otroku kažejo ločnico med realnostjo in domišljijo oz. izmišljeno zgodbo. Fotografije se namreč pojavljajo izključno pri poučnih besedilih, ki so odraz nekega resničnega dogodka, pojava ali stanja. Ilustracije pa otroku slikajo svet pravljič, zgodbic in tudi pesmic, kjer gre po večini za izmišljene prigode in osebe, ki pa so za otroka v predšolskem obdobju morda še celo bolj pomembne, saj mu omogočajo izživeti vso njegovo domišljijo. Otroci pa radi ustvarjajo tudi sami in v ta namen so v več revijah pobarvanke, s katerimi otroke spodbujajo, da neko že začrtano obliko po želji pobarvajo.

Sklepne misli

Naša spoznanja temeljijo na že preverjenih ugotovitvah nekaterih raziskovalcev (Marjanovič Umek et al. 2005; Remškar, 2003 a in 2003 b; Haramija,

2000 in 2003; Schellander, 1992; Leach, 2004; Kordigel, 1991; Kordigel in Jamnik, 1999) o razvojnopsiholoških značilnostih predšolskega otroka (miselni razvoj, socialna kognicija, izražanje čustev, sporazumevalne spretnosti, govorno razumevanje in izražanje, bralno razumevanje), na vsebinah posameznih revij, velikosti in obliki pisave (črke) v revijah ter na vizualni podobi izbranih periodik.

Otroške revije smo preučevali z vidika vnaprej zastavljenih kriterijev, ki temeljijo na zgoraj navedenih spoznanjih. Predpostavljali smo, da so v izbranih revijah prisotne vsebine, ki vplivajo na razvojnopsihološki vidik otrokovega razvoja. Z analizo izbranih otroških revij smo ugotovili prisotnost:

- leposlovnih (poezija in proza) in poučnih (poljudna in praktično sporazumevalna) besedil ter mejnih žanrov, ki s pomočjo namiga in/ali priloženega gradiva pogosto vabijo uporabnika k aktivni rabi predlaganih vsebin;
- slikovnih ali besednih spodbud pri igrah (funkcijska, konstrukcijska in simbolna igra), katere vzpodbujajo otroke k preizkušanju lastnih spretnosti;
- spodbud za zgodnje učenje tujega (angleškega) jezika; v revijah je v ta namen na voljo veliko slikovnega gradiva, ki uporabnika spodbuja k aktivnemu učenju;
- spodbud za učenje različnih spretnosti (peka peciva, zavijanje daril, izdelava lutk iz kartona, oblikovanju okraskov iz gline idr.);
- pesmic z notnim zapisom, ki otrokom omogočajo vse hkrati – možnost petja, učenje igranja na instrument in s tem poslušanja pesmic;
- velikega števila miselnih nalog (križanke, matematične naloge, naloge s področja grafomotorike).

Na podlagi vrednotenja navedenih revij za predšolske otroke ugotavljamo, da so v revijah upoštevane razvojnopsihološke značilnosti predšolskega otroka. V večini revij so besedila iz poezije (pesmice, uganke) in proze (pravljice, črtice), s pomočjo katerih se otrok spoznava z različnimi književnimi zvrstmi. Besedila so napisana enostavno in razumljivo, slog pisave (velikost in oblika črk) je prilagojen predšolskemu otroku. Prav tako imajo revije pestro oblikovno oziroma likovno podobo, saj zajemajo tako ilustracije (pri leposlovnih besedilih) kot fotografije (pri poučnih besedilih).

Literatura

- Bergant, M. (1983). Kako razvijati in vzgajati čustveno življenje pri predšolskem otroku? V: Milica Bergant (ur.), *Razvijajmo sposobnosti predšolskega otroka*. Ljubljana: ČGP Delo, 7–20.
- Bezenšek, G. (2003). Otrok in glasba. V: Jana Bezenšek (ur.), *Predšolski otrok danes: zbornik prispevkov strokovnega srečanja, Vrtec Slovenske Konjice, april 2003*. Slovenske Konjice: Vrtec, 214–216.

- Denac, O. (1997). Funkcija glasbene vzgoje pri celostnem razvijanju otrokove osebnosti. V: Jana Bezenšek (ur.), *V čas Konjic vtkane sanje ... : zbornik ob 50-letnici Vrta Slovenske Konjice*. Slovenske Konjice: Javni Vzgojno-varstveni zavod Vrtec, 41–46.
- Haramija, D. (2000). Posredniki pri branju otrokom. V: Jana Bezenšek (ur.), *Družina, otrok, vrtec*. Slovenske Konjice: Vrtec, 60–62.
- Haramija, D. (2003). Pomen knjige za predšolskega otroka. V: Jana Bezenšek (ur.), *Predšolski otrok danes: zbornik prispevkov strokovnega srečanja, Vrtec Slovenske Konjice, april 2003*. Slovenske Konjice: Vrtec, 206–210.
- Ibuka, M. (1992). *V vrtcu bo morda že prepoznano*. Ljubljana: Tangram.
- Jeitner-Hartmann; B. (1992). *Otrokove ustvarjalne igre*. Ljubljana: Tehniška založba Slovenije.
- Kordigel, M. (1991). Bralni razvoj, vrste branja in tipologija bralcev. *Otrok in knjiga*, 18, 31, 5–19.
- Kordigel, M., in Jamnik, T. (1999). *Književna vzgoja v vrtcu*. Ljubljana: DZS.
- Kramarič, M. (1992). Začetno opismenjevanje v maternem jeziku – Wambachova globalna metoda. V: *Sodobne oblike opismenjevanja*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport, 25–30.
- Kurikulum za vrtece* (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo.
- Leach, P. (2004). *Otrok od rojstva do šole*. Ljubljana: Domus.
- Marentič Požarnik, B. (1999). Evalvacija – kakšna, za koga, čemu? *Sodobna pedagogika*, 50, 4, 20–36.
- Marjanovič Umek, L., Fekonja, U., in Bajc, K. (2005). *Pogled v vrtec*. Ljubljana: Državni izpitni center.
- Marjanovič-Umek, L. (2001). Psihologija predšolskega otroka. V: Ljubica Marjanovič-Umek (ur.), *Otrok v vrtcu: priročnik h Kurikulu za vrtece*. Maribor: Obzorja, 26–54.
- Remškar, S. (2003 a). Možnosti književne in bralne vzgoje z revijami. *Otrok in knjiga*, 56, 1, 93–97.
- Remškar, S. (2003 b). Reviji Ciciban in Cicido – vabljevost različnih svetov. V: Marina Blatnik-Mohar (ur.), *Beremo skupaj: priročnik za spodbujanje branja*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 94–98.
- Sagadin, J. (1991). *Razprave iz pedagoške metodologije*. Ljubljana: Filozofska fakulteta.
- Schellander, A. (1992). Aktualna vprašanja pouka začetnega branja in pisanja: hkratno pridobivanje velikih in malih črk. V: *Sodobne oblike opismenjevanja*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport, 9–20.

- Slovar slovenskega knjižnega jezika*. (2007). Pridobljeno 22. 09. 2007, iz <http://bos.zrc-sazu.si/sskj.html>
- Štante, V. (2003). Moralni razvoj predšolskega otroka. V: Jana Bezenšek (ur.), *Predšolski otrok danes: zbornik prispevkov strokovnega srečanja, Vrtec Slovenske Konjice, april 2003*. Slovenske Konjice: Vrtec, 103–107.
- Šuc, D. (2000). Predšolski otrok in pravljica. V: Jana Bezenšek (ur.), *Družina, otrok, vrtec*. Slovenske Konjice: Vrtec, 92–99.
- Veler, A. (2002). *Otroška periodika in trg*. Pridobljeno 28.06.2006, iz <http://mediawatch.mirovni-institut.si/bilten/seznam/14/trg/index.html#1>
- Vidovič, I. (2003). Igra – temeljna značilnost zgodnjega otroštva. V: Jana Bezenšek (ur.), *Predšolski otrok danes: zbornik prispevkov strokovnega srečanja, Vrtec Slovenske Konjice, april 2003*. Slovenske Konjice: Vrtec, 240–243.
- Voglar, M. (1979). *Kako približamo otrokom glasbo*. Ljubljana: Zavod SR Slovenije za šolstvo.